

med den verdslige Magt. Man kan her ikke lade være at tænke paa den danske Kirkes samtidige Historie. Her vil man ikke ret længe efter møde Erkebiskopper som Jens Grand og Esger Juel, der i langt høiere Grad formaaede at berede Kongedømmet Vanskeligheder. Jeg kan ikke tilbageholde min Overbevisning om, at Aarsagen hertil uden Tvivl maa søges i den nære Forbindelse, der i Danmark fandt Sted mellem de høie Prælater og det verdslige Aristokrati. Vi finde som bekjendt især de to fornemste Stifter, Lunds og Roskildes, stadig besatte med Mænd af Landets fornemste Slægter. Saaledes kom her en verdslig og geistlig Opposition mod Kongedømmet til at staa samlet. I Norge var dels den verdslige Høvdingstand langt svagere og mere afhængig af Kronen, end den danske, dels udgik ikke her Biskopperne, saaledes som i Danmark, af Høvdingstandens Rækker. Det er betegnende, at man ikke finder en eneste verdslig Høvding paa Jons Side, og at man Intet ved hverken om hans eller de med ham samtidige Biskoppers Æt. De synes at have tilhørt ubetydelige og uanselige Familier og derfor at have savnet den Støtte, som Forbindelser med det verdslige Aristokrati kunde have ydet dem.

XIII.

ERKESÆDETS LANGE LEDIGHED (1282—1288).

JØRUND (1288—1309).

Da Jon maatte forlade sit Sæde, var Hierarchiet, som vi have seet, ganske ydmyget og derhos ladet i Stikken af Pavemagten. Denne var for Tiden ganske optagen af finansielle Interesser og det lykkedes den tilsidst ogsaa at erholde et efter Forholdene betydeligt Pengebeløb ogsaa her i Landet.¹⁾ Derimod havde Regjeringen frie Hænder forøvrigt ligeoverfor Kirken. Over Erkebiskoppens Gods raadete nu en af Jons værste Fiender Baronen Hr. Jon Brynjulfsson. Han tog som dets Administrator Bolig i selve Erkebiskopsgaarden ved Domkirken, hvor han især vakte Manges Forargelse ved at sove med sin Kone i den fordrevne Metropolitans egen Seng, hvilket udtrykkelig fremhæves i Biskop Arnes Saga.²⁾ Ogsaa Capitlets Gods underlagde han sig, og Chorsbrødrene maatte lade sig nøie med en liden Sum („*expens*“) til sit nødtørftige Underhold.

Rimeligvis var det ogsaa paa samme Tid, at den mægtige Baron Hr. Bjarne Erlingsson af Bjarkø paa lignende Maade optraadte paa Haalogaland. Ifølge et i 1291 herom optaget Vidnesbyrd holdt han et Møde paa Brudarberg i Vaagen, hvor han erklærede den saakaldte „Vaagebog“, en Samling af locale Lovbestemmelser for denne Egn, ophævet, da Kongen ikke vilde have mere end en Lovbog i sit Land, ligesom han protesterede mod Jons Christenret og erklærede den gamle

¹⁾ Se herom Munch, N. F. H. IV 2, 58 og pavelige Nuntiers Regnskabsbøger 13—14.

²⁾ Biskupa Sögur I 742.

fra Erkebiskop Sigurds Dage at være gjeldende, forbød anden Tiende end den fra gammel Tid ydede, saaledes Baade-Tienden, Koleie- og Ostetienden og Sæltienden, samt befalede, at der alene maatte betales Tiende af den Skrei, som blev tilovers, naar Fiskernes Omkostninger vare fraregnede. Chorsbrødrene Sighvat Lande og Audun Raude, der begge vistnok have havt Præstekald heroppe (om Audun vides med Bestemthed, at han havde Throndenes Kirke¹⁾) dømte Hr. Bjarne i Pengebøder, og Audun maatte tilbagebetale Sagefald, som han havde opkrævet for Løsagtighedsforbrydelser. Videre forbødes den Skik, at Forældre skulde give Kirken Salt og Vox ved sine Børns Daab. Endelig erklærede Bjarne, at alene Lagmændene skulde dømme ogsaa i Sager, der angik Christenretten, ligesom i verdslige Sager, aabenbart en Protest mod de Provster, som Hierarchiet ved denne Tid havde for- søgt at indsætte som geistlige Dommere.²⁾

I flere Henseender tør Regjeringens kraftige Tiltag have havt almindeligt Bifald, navnlig fordi de af Kong Magnus gjorde Indrømmelser i saa høj Grad havde forøget Geistlighedens Fordringer paa materielle Ydelser af Menighederne. Imidlertid manglede der heller ikke paa fromme Sjele, hvem den viiste Haardhed mod Præsteskabet bedrøvede, og da der indtraf forskjellige sørgelige Begivenheder ogsaa for Kongefamilien, saasom den unge Dronning Margretes tidlige Død og et Par farlige Tilfælde for Kongen selv, undlod man ikke heri at see en Himlens Straffedom. En vis Reaktion gjorde sig derfor gjeldende, og som et Tegn til en mildere Stemning fra oven kan det betragtes, at Kongen og hans Medregent Hertug Haakon i 1283 udstedte et Beskyttelsesbrev for Nidaros Domkirke og Capitel, hvorved Erkesædets Eiendom og Indtægter paany kom under Bestyrelse af Chorsbrødrene, som da naturligvis ogsaa gjenvandt Raadigheden over sit eget Gods. Hermed maa altsaa Jon Brynjulfssøns Herredømme over Kirkegodset være ophørt. Men selve Brevet viser, at der ikke var Tale om at opgive den egentlige Hovedsag, Tilintetgjørelsen af de nye Kirkelove og

¹⁾ Biskupa Sögur I 828, hvor det berettes, at han længe havde indehavt Throndenes Kirke. Da nu Audun i en senere Tid som Biskop i Hole paa Island lagde for Dagen en stærkt fremtrædende Byggelyst, har jeg tænkt mig, at den prægtige Throndenes Kirke i det mindste tildels turde skyldes denne virksomme Mand.

²⁾ Dipl. Norv. III No. 20. Munch, N. F. H. IV 2, 40—41.

Fordringen om de gamle Tilstandes Tilbagevenden.¹⁾ Det næste Skridt maatte være at see Erkestolen selv igjen besat.

Efterat denne havde staaet ledig ud paa det andet Aar, foregik der omsider 1284 Valg paa en ny Erkebiskop. Det faldt paa den forhenværende Prædikebroder Narve, Biskop af Bergen (siden 1278) og blev altsaa en Postulation. Da Narve ikke havde forladt Landet med Erkebiskop Jon og overhoved havde viist sig mere eftergivende mod Regjeringen, har han rimeligvis været dennes Candidat, og Capitlet har sikkert maattet vælge ham trods indre Ulyst. Dette bliver klart af det, der paafulgte. Da Narve allerede før var Biskop, reiste han, som i lignende Tilfælde, ikke personlig til Curien, men de ovennævnte Chorsbrødre fra Nidaros Sighvat Vigfussøn Lande og Audun Raude drog afsted for at anholde om Martin V.s Samtykke. Sighvat Lande nævnes som Chorsbroder allerede 1267, havde i 1273 (ligesom ogsaa Audun) deltaget i at slutte det mislykkede Concordat i Bergen, og han havde ogsaa allerede for lang Tid siden været i Rom i Gregor X.s Tid.²⁾ Da de kom til Rom, synes de just ikke at have interesseret sig meget for at faa den Postulation, hvori de selv maa have deltaget, bekræftet, thi det kan visselig alene skyldes dem, at Paven, skjønt de til Undersøgelse af Sagen beskikkede Cardinaler fandt Valget i canonisk Henseende i fuld Orden, dog (18de Januar 1285 og 10de April 1285), under Paaskud af at mangle tilstrækkeligt Kjendskab til Narves Personlighed, overdrog til tre norske Klostermænd, Abbeden af Tautra, Prioren for Prædikebrødrene i Nidaros og Guardianen for Minoriterne i Bergen at afgjøre, om den Postulerede virkelig var skikket til Erkebiskop og derefter i gunstigt Tilfælde beskikke ham som saadan, men i modsat Fald paabyde nyt Valg.³⁾ De norske Dommere kunne jo alene være opnævnte ved Curien efter de to Chorsbrødres Forslag, og deres Kjendelse var saaledes vistnok paa Forhaand given. Den løb da ogsaa ud paa, at Narves Postulation af „lovlige Grunde“, (hvilke dog ikke anføres), blev casseret, og nyt Valg paabudt. Erkestolen stod altsaa fremdeles ledig, og i Mellemtiden udførte Biskop Andres af Oslo, der var vendt tilbage og havde udsonet

¹⁾ Dipl. Norv. II. No. 20.

²⁾ Biskupa Sögur I. 690.

³⁾ Dipl. Norv. VIII. No. 12—13.

sig med Regjeringen, som ældste Suffraganbiskop de forefaldende biskoppelige Ordinationer; Bekræftelser af Bispevalg o. s. v. maa derimod være afgjorte af Nidaros Capitel.

Det nye Valg paa Erkebiskop faldt paa en Mand af Chorsbrødrenes egen Mitte, Eindride (Arnessøn), en ivrig Tilhænger af den afdøde Jon, der dog for Tiden var udenlands og opholdt sig i Bologna. Valget vakte den største Misfornøielse hos Regjeringen, og der spaaedes, at han vilde komme til at gaa samme Vei som Jon.¹⁾ Ikke desto mindre sendte Chorsbrødrene paany en Deputation til Curien for at faa ham anerkjendt, dennegang bestaaende af fire Medlemmer af Capitlet, nemlig foruden de tidligere Udsendinge Sighvat og Audun, ogsaa Jon (Elg?) og Thore. Disse fire fik desuden Fuldmagt til i fornødent Fald at vælge eller postulere en anden Candidat, thi man længtes efter omsider at faa en Erkebiskop. Dette viste sig ogsaa at være vel betænkt, thi Eindride undslog sig for at modtage Valget, og nu drog Sighvat Lande til Pave Honorius og udpegede som Candidat Jørund, der Aaret i Forveien var bleven indviet til Biskop af Hamar. Paven gik ind paa Forslaget og ved en Bulle af 15 Febr., hvori en Fremstilling af den hele Valghistorie er indtagen,²⁾ udnævntes Jørund ved Provision til Erkebiskop. I Norge vakte dette Forundring, da man havde ventet Eindrides Hjemkomst som indviet til Erkestolen.³⁾ Imidlertid overtog Jørund sit nye Embede uden Modsigelse, men med hans Pallium drog det i Langdrag, thi da Chorsbrødrene Thorberg og Thorbjørn, som vare udsendte for at hente det, kom til Rom, fandt de atter Pavestolen ledig, og denne blev først seent igjen besat med Nicolaus IV. Den nye Pave oversendte da tilsidst Palliet ved Bulle af 22 Marts 1288, hvorved Biskopperne af Oslo og Stavanger, Arne og Eyvind, befaledes at iføre Jørund Tegnet paa hans nye Værdighed.⁴⁾ Dette skede ogsaa

¹⁾ Biskupa Sögur I. 758.

²⁾ Dipl. Norv. VIII No. 14.

³⁾ Biskupa Sögur. I. 758.

⁴⁾ Dipl. Norv. VI. No. 51. Her nævnes som Capitlets Deputerede „*Thobergus et Thobernus*“, hvilket naturligviis maa være rigtigt. Efter Arnes Saga (Biskupa Sögur I. 772) har det derimod tidligere været fortalt, at Sighvat atter var sendt afsted efter Pallium. Den nævnte Thorberg tør have været dennes Broder, da han ogsaa fører Tilnavnet Lande (D. N. III. pag. 43). Thorbjørn kjendes kun fra dette Pavebrev.

10 October s. A. i Nidaros med stor Høitidelighed. Hvis det ei, hvad jeg er tilbøielig til at tro, allerede er skeet før, er vistnok senest ved denne Leilighed den Afgift af 800 Gylden (*servitium commune*) for hver tiltrædende Erkebiskop nu bleven fastsat, hvilken siden (med Tillæg af mindre Sportler, *servitia minuta*) vedblev at betales af følgende Erkebiskopper lige til Reformationen.¹⁾ Om Eindride vides neppe mere, end at han sandsynligvis er den samme af dette Navn, der endnu var Chorsbroder 1297.²⁾

Om den nye Erkebiskops Herkomst vides Intet. At han har hørt hjemme paa Oplandene, er dog tænkeligt, dels fordi vi først se ham optræde i Hamars Stift, dels fordi en Brodersøn af ham, Andres, har skjænket Halvardskirken i Oslo en Gaardpart i Lands Præstegjeld.³⁾

Jørunds Regjering blev temmelig lang, men hverken ærefuld eller lykkelig. Den hengik derimod under en bestandig Strid og Uro, og herfor bærer Erkebiskoppen vistnok for en stor Del selv Skylden.

De Chorsbrødre, der foreslog Jørund for Paven, have udentvivl gaaet ud fra i ham at finde en Mand, der vilde søge at opretholde Jon Raudes hierarchiske Standpunkt. Dette var vist ogsaa Jørunds egen Tanke, idetmindste i Begyndelsen. Vel vovede han ikke at indtage nogen fiendtlig Holdning mod Kongen selv. Man finder endog Jørund i 1289 som Kongens Ledsager paa Toget mod Danmark⁴⁾, ligesom ogsaa Kong Erik og Hertug Haakon gjorde en Pilegrimsreise til Nidaros samme Aar. Men Jørund lagde ligeoverfor andre sit Sindelag noksom for Dagen. Først viste dette sig i islandske Anliggender, ved hvilke her ikke skal dvæles, dernæst og fornemmelig i de udfordrende Skridt, han vovede mod norske Høvdinger. Hr. Jon Brynjulfs-son blev bansat for sin Færd ved og efter Jon Raudes Fordrivelse. Selv tog Baronens sig vistnok ikke meget nær af Banstraalen, men da han om Høsten 1289 var paa Ringsaker ved Kongens Ophold her paa en Pilegrimsreise til Nidaros, maatte han finde sig i at forlade Bordet,

¹⁾ G. Storm i Aftenposten 1896 No. 826.

²⁾ Dipl. Norv. III. pag. 43.

³⁾ Dipl. Norv. III. No. 104. At denne Andres, saaledes som G. Munthe (Samll. t. N. F. Sp. o. H. I. 164) har meent, skulde være Ridderen Hr. Andres Kyrning, er urimeligt, da Hr. Andres allerede var Ridder 1309, og Erkebiskoppens Brodersøn, da han i 1315 skjænkede sin Gaard til Halvardskirken, ikke kaldes Herre.

⁴⁾ Biskupa Sögur I. 780.

fordi den tilstedeværende Biskop Arne af Skaalholt forlangte det og truede med ellers selv at ville gaa ud; den svage Kong Erik taug stille hertil, men rødmede.¹⁾ Dernæst søgte Jørund at komme den af Jon i sin Tid bansatte og maaske siden ikke afløste Bjarne Erlingssøn tillivs for hans ovenfor omtalte Færd paa Haalogaland for adskillige Aar tilbage. Han stevnede ham for sin Domstol, men Bjarne udeblev. Vel lod Erkebisen optage Vidnesbyrd,²⁾ men kom ikke videre hverken med Bjarne eller Jon Brynjulfsson. Man har ingen bestemt Efterretning, om at de to Baroner og andre der vare i samme Tilfælde, ere blevne løste af Bannet, skjønt det vel er sikkert, at dette maa være skeet. Sandsynligvis staar i Forbindelse hermed det Brev, som Jørund fik fra Rom under 5 Febr. 1292. Heri omtales nemlig, at flere saavel Geistlige som Lægmænd af Nidaros Stift have opført sig voldsomt mod Kirkens Personer, og de Geistlige, som af den Aarsag vare faldne i Ban, havde tildels tilladt sig at vedblive i sine Embeder. Paven tillader nu Erkebisen, hvis ikke Forseelserne have været altfor grove, da de i saa Tilfælde have at henvende sig til Rom, at absolvere disse Personer og af synderlig Naade lade dem beholde sine Stillingen. De verdslige Voldsmænd omtales ikke nærmere i Brevet, og dette tyder nærmest paa, at de af Erkebisen selv have erholdt Afløsning.³⁾

Allerede 1290 var der kommet til et Forlig mellem Jørund og Kongemagten, hvorved hin udtrykkelig indrømmede, at Tienden skulde erlægges efter den „gamle Christendomsbolk“, der gjaldt før 1277. Om „Sættargerden“ af hint samme Aar forøvrigt tales der i dette Document klogelig ikke et Ord.⁴⁾

I 1291 møder os en Forhandling⁵⁾, der er af særegen Interesse, men den frembyder Gaader, der ikke ere lette at løse. Erkebiskoppen lod de to bekjendte islandske Biskopper Jørund af Hole og Arne af Skaalholt, som just begge vare tilstede ved Metropolitansædet, optage gamle geistlige Vidnesbyrd, om hvem der, saa langt de kunde mindes

¹⁾ Biskupa Sögur I.

²⁾ Dipl. Norv. III No. 20.

³⁾ Dipl. Norv. VI. No. 61.

⁴⁾ N. G. L. III. 27 fgg.

⁵⁾ Dipl. Norv. III. No. 28. Documentet er af Udgiverne henført til Febr. 1290, men Munch har vistnok Ret, naar han (N. F. Hist. IV, 2. S. 171) henfører det til 1291.

tilbage, havde efter Lovens Bydende lyst Julefreden i Nidaros hver Thomasmesse (21 Decbr.). Vidnesbyrdene, der gik tilbage til Einar Smørbaks Dage, løb samtlige ud paa, at det havde været Erkebiskoppens Lensmand eller Aarmand, der upaataalt havde udført denne Forretning, og ikke Kongens. Denne Sag er hidtil ikke bleven videre paaagtet af Historikerne, men man synes dog med Rimelighed at kunne slutte, at Erkebiskopperne allerede i det trettende Aarhundrede have begyndt at udøve ogsaa en verdslig Regjeringsmyndighed i sin Residentsstad.¹⁾ At de vare i Besiddelse af en saadan i Catholicismens sidste Tidsrum i vort Land, da de endog vare forlenede med Thrøndelagen (egentlig dog kun den større Deel deraf), er vist, men naar de ere komne i Besiddelse af Byen, er vanskeligt at sige, ligesom vi heller ikke for den ældre Tids Vedkommende kunne bestemme deres Myndigheds Omfang. Dette er rimeligvis blevet større og større, efterat Nidaros sjeldnere og sjeldnere og tilsidst næsten aldrig modtog Besøg af Konger, og derhos disses Hird opløstes eller forsvandt.

Det mærkeligste Træk af Jørunds Forhold til Kongemagten er den Kjendsgjerning, at han blev Kongedømmets Jarl. Sammenhængen hermed er imidlertid høist dunkel. Kun i en eneste af de annalistiske Optegnelser²⁾ finde vi det omtalt, og der henføres Begivenheden til 1297. Ellers ved man Intet om det Hele, uden at denne Jarleværdighed ophæves i hans Eftermands første Tid af Kong Haakon 1310. Man erfarer af det i den Anledning udstedte Kongebrev³⁾, at der i sin Tid herom har været udstedt Documenter fra begge Sider, af Kongen, der har tildelt Erkebisen „visse Rettigheder“, (om hvis Indhold dog ingen videre Besked gives) og af Jørund selv, samt at dennes Brev har været beseglet ikke alene af ham, men ogsaa af Capitlet. Erkebisen har som Jarl ydet en speciel Hyldning (*homagium*), men det bemærkes udtrykkelig, at det Hele er skeet uden Paven Vidende og Samtykke. I og for sig forekommer det mig ikke, at en saadan Udnævnelse nødvendigvis maatte medføre nogen Forringelse af Erkebiskoppens Værdighed eller Magt, thi alt maatte natur-

¹⁾ Man erindre, at Haakon den Gamle havde overdraget Byen Stavanger til Bispestolen.

²⁾ Isl. Ann. 486.

³⁾ Dipl. Norv. I. No. 125.

ligvis komme an paa Betingelserne, og om dem vide vi jo Intet; de „visse Rettigheder“ kunde jo tænkes at bestaa i Len, for hvis Vedkommende Erkebisp da blev Vasal i Lighed med de tyske Biskopper. Men at vi i det foreliggende Tilfælde have at see et Vidnesbyrd om Jørunds mislige Stilling og Vanmagt, kan neppe betvivles og synes klart at fremgaa af Udtrykkene i Haakons Brev.

Hvad der fremfor noget andet bidrog til at forbitre Jørunds Dage var en Strid, hvori han indvikledes med sit eget Domcapitel.

Domcapitlet, der var oprettet samtidig med selve Erkestolen, havde i den forløbne Tid mere og mere gaaet fremad saavel i Indflydelse, som i Rigdom. De høiere Værdigheder inden Capitlet, et Decanat og tre Archidiaconater, der vare forordnede af Cardinal Nicolas, synes vistnok ikke at have bestaaet længe, om de nogensinde alle have været besatte, og som vi have seet, forsvinder igjen det Erkeprestedomme, der nævnes i Aarene 1253 og 1265.¹⁾ Chorsbrødrenes Antal synes at have været femten eller dog ikke meget derover. Hver af dem har havt sin Præbende, et Corpus af til Vedkommendes Underhold henlagt Jordegods. Hermed have vistnok flere af Brødrene tidlig kunnet forbinde et Sognekald i eller udenfor Nidaros; i senere Tider havde endog enhver Kannik sit Præstekald paa Landet, og det var da sædvanligt, at Kannikerne skiftedes til at opholde sig i Nidaros for at forrette Tjenesten ved Domkirken. Enhver af Chorsbrødrene havde (i ethvert Fald i senere Tider) sin Gaard i Byen, og disse Gaarde laa, som Schøning²⁾ antager, dels i Vest for Domkirken henimod Elven, dels i Nord i den siden saakaldte Munkegade. Men foruden de Emolumenter, som tilkom den enkelte, havde Capitlet ogsaa fælles Eiendom og Indtægter, hvilket udgjorde deres saakaldte *commune*. I Erkebiskop Sigurds Tid var en Bog istandbragt (1244), hvori Præbenderne og deres Landskyld vare anførte, og enhver Broder skulde have sin „Landskyldskraa“, hvilke Skraaer skulde bevares i „Communekisten“ og suppleres, naar nye Eiendomme skjænkedes til Præbenderne eller Mageskifter fandt Sted.³⁾ Erkebiskop Sørle havde derpaa stiftet

¹⁾ D. N. III. No. 4. II. No. 11.

²⁾ Beskrivelse over Domkirken S. 291. Man vil her finde Oplysninger om Kannikerne, der som Alt, hvad Schøning har skrevet, for sin Tid ere fortrinlige.

³⁾ D. N. II. No. 43.

mensa communis og skjænket i dette Øiemed Bispetienden af flere Kirker samt Tomt til en Fællesbygning for Chorsbrødrene, hvori de skulde samles til sine Maaltider. Den Gaard, som her opførtes, har vistnok ligget i Domkirkens Nærhed i Retning af Kalvskindet. En saadan Fællesspisning har ikke alene i og for sig været besparende, men aabenbart medført nye Indtægter for Capitlet, da her efterhaanden optoges til Underholdning ogsaa andre Personer, der gave sig i „Provent“ mod at skjænke eller testamentere klækkeligt Vederlag, helst i Jordegods. Dette Forhold, der forøvrigt ogsaa fandt Sted i Klostre og Bispegaarde, tildels endog paa landlige Præstegaarde, er vel de ældste „Pensionater“, vort Lands Historie kjender. Der har været forskellige Bordhold efter Vedkommendes Stand og Størrelsen af de Gaver, hvormed Vedkommende tilkjøbte sig Adgang, og de ringere Proventfolk have da maattet nøie sig med den Kost, der vankede for Chorsbrødrenes Tjenerskab.

Ganske naturlig maatte imidlertid Strid kunne opstaa mellem Erkebiskoppen og Chorsbrødrene og det saavel om Magts- som om Indtægtsspørgsmaal, og vi have allerede seet, at Forholdet i Einar Smørbaks Tid havde været meget spændt. I den lange Ledighed efter Jon Raudes Fordrivelse og Død havde derhos Chorsbrødrene vænnet sig til at raade paa egen Haand, og selv for en klogere og taktfuldere Mand end Jørund vilde det vistnok have været vanskeligt at undgaa Rivninger under saadanne Omstændigheder. Nu kom det til de værste og forargeligste Sammenstød, og vi skulle fremstille disse i deres Hovedtræk.

I Begyndelsen af 1293 finde vi da Striden i fuld Gang. I Februar lade nemlig Kannikkerne en forhenværende Medbroder Jon Birkebein afgive Erklæring, om hvilke Rettigheder deres Collegium i hans Tid havde besiddet, og omtrent samtidig afgaves lignende (udaterede) Erklæringer af andre Vidner.¹⁾ Vi erfare heraf, at Kannikerne selv havde raadet for sine Præbender, endog naar disse vare ledige, og at Erkebiskopperne ikke havde besat de ledige Pladse, uden med Brødrenes Raad. Ligesaa havde de indhentet disses Raad og Samtykke ved Bekræftelse af Bispe-, Abbed- og Abbedissevalg eller ved Udnæv-

¹⁾ Dipl. Norv. III. No. 32, 34, 35.

nelse af Biskopper og Klosterforstandere for Stifter eller Klostre, som selv ikke havde Capitler (saasom Islands, Grønlands og Færøernes Bispestole, Helgesæters og Kastelles Klostre), og ligeledes under Capitlets Medvirkning besat Embeder ved Domkirken, Skolemester, Skatmester, Poenitentiarius, Sacristan, ja endog de lavere Bestillinger, saasom Klokkerens. Endog Erkebiskoppens Raadsmand beskikkedes paa denne Maade. Banlysning var kun skeet med Capitlets Raad og dette havde havt Deel i Tilsynet med Kirkens Inventarium. To eller flere Chorsbrødre havde stadig ledsaget Erkebiskoppen ved Visitatser. I dennes Fraværelse havde Chorsbrødrene øvet Dommermyndighed, besat ledige Kirker, holdt Præstemøder og givet Dispensationer. Til bestemte Tider af Aaret havde de nydt Kosten i Erkebiskoppens Gaard, nemlig i 14 Dage i Julen, i 4 Dage i Paasken, Pintsedag, Trinitatis Søndag, begge Olafsdage og disses Octaver; udtrykkelig fremhæves, at syge Kanniker havde Ret til at lade hente sine Portioner fra Erkebispegaarden. Skjærtorsdag modtog hver Kannik, saavel de fraværende (altsaa vel de, der opholdt sig i sine Præstekald) som de nærværende 20 Sterlinger. Enhver fik ligeledes en Mark fint Sølv aarlig af Høialteret i Domkirken samt et Pund Vox med flere Emolumenter ved de afdøde Erkebiskoppers og nogle Kongers Aartider. Derhos opregnes forskellige andre Rettigheder, og om dem alle heder det, at Chorsbrødrene vare i ubestridt Besiddelse af dem indtil Jørunds Tid.

En saadan Magt og saadanne Rettigheder vilde nu Jørund ikke indrømme sit Capitel, og der paafulgte nu en Strid, som omtrent optog hele hans Regjeringstid. Den er allerede udførlig fremstillet af Andre¹⁾ og jeg vil derfor kun fremhæve dens Hovedtræk med Benyttelse af senere fremkomne Oplysninger. I 1293 vare, som vi have hørt, Vidnesbyrd optagne af Kannikerne. I 1294 udstedte Kongen et Brev til disses Beskyttelse, der synes at vise, at Jørund har villet bruge Magt imod dem²⁾. I det følgende Aar havde Erkebisen, efter at have bansat Kannikerne, forlangt en Bod af 1000 Mark foruden fuld Underkastelse som Betingelse for at løse dem af Bannet; han havde forgjeves stevnet dem til sig i Haalogaland, hvor han formodentlig var

¹⁾ Jeg henviser naturligvis til Keyzers Fremstilling i hans Kirkehistories anden Deel og til P. A. Munchs N. F. Hist. IV/2, der giver væsentlige Berigtigelser.

²⁾ Dipl. Norv. II. No. 34.

paa Visitats, og forgjeves havde ogsaa nogle ansete Mænd stræbt at mægle.¹⁾ Kannikerne appellerede til Pave Bonifacius VIII. Denne havde først givet Kanniken Jon Elg Myndighed til at dømme i et enkelt Tvistemaal.²⁾ Derefter (2 Febr. 1297) udnævnte han Baard Serkssøn, Kannik i Bergen og en Tid kongelig Cantsler, til at dømme i det hele Mellemværende³⁾. Forinden dette Pavebrev udstedtes, havde dog Kong Erik taget Sagen i sin Haand (1296) og (uvist hvor) istandbragt et Forlig, som yderligere stadfæstedes 23 Juni 1297 paa Klosterøen Tautra under et Besøg af Kongen i det Nordenfjeldske.⁴⁾ Dette Forlig var gennemgaaende gunstigt for Capitlet. Dets Medlemmer skulde vistnok vise Erkebiskoppen al skyldig Lydighed og Ærbødighed, men saagodtsom alle de ovennævnte, formentlig hævdede Rettigheder bleve dem indrømmede, og for de Tab i disse, som de i nogen Tid havde lidt, skulde de til Erstatning have Kirken paa Stein (Bynæsset) og Erkebispens Halvdel i Olafskirken i Nidaros. En interessant Bestemmelse i Forliget var det, at Erkebisen skulde have Chorsbrødrenes Raad og Samtykke ved Besættelsen af næsten alle vigtigere geistlige Embeder i Stiftet, nemlig alle Præbender i Capitlet og Beneficier forøvrigt ved Domkirken, alle Sognekirker i Nidaros og alle „Veitslekirker“ (d: de Kirker, hvor Erkebisen nød Forpleining for sig og Følge ved Visitatserne) samt alle Beneficier uden Sogn; kun de mindre Kirker skulde Erkebisen paa egen Haand kunne besætte. Ved samme Leilighed var det rimeligvis, at Jørund traadte i Jarleforhold til Kongen.

Samtidig med disse Bestræbelser fra Kongens Side for at tilveiebringe Fred og Enighed, havde imidlertid Sagen vedblivende været Gjenstand for Behandling i Rom, og Paven, for hvem de kongelige Forhandlinger vel have været ubekjendte, havde paany udstedt en Bemyndigelse til at undersøge og paadømme den, ved hvilken da, som man maa antage, det Baard Serkssøn givne Commissorium maa være bortfaldt. Den 28 Oct. 1297, altsaa 4 Maaneder efter Forhandlingen paa Tautra, udnævntes nemlig i Rom Biskop Narve af Bergen og to

¹⁾ Dipl. Norv. III. No. 36.

²⁾ Dipl. Norv. V. No. 30.

³⁾ Dipl. Norv. III. No. 38.

⁴⁾ Dipl. Norv. III. No. 39.

af dennes Kanniker, Arne Sigurdssøn (siden selv Biskop) og Peter Mata, til Commissarier. Dette Pavebrev er af stor Interesse og opregner en Mængde Beskyldninger mod Jørund, der dog tildels ere saa stærke, at man maa antage dem for noget overdrevne. Han beskyl- des først for at have tilvendt sig selv og forbrugt det Offer, der faldt ved Domkirken (formodentlig især af Pilegrimme)¹⁾ og som rettelig burde anvendes til Kirkens Bygning eller opspares til et Fond for kommende Dage, hvoraf en eventuel ny Erkebiskop kunde tage Midler til at betale sit Pallium, og navnlig at have bemægtiget sig, hvad der tilkom Chorsbrødrene. Andre Kirkers Tiender i Stiftet havde han ligeledes tilvendt sig. Efter Lægsmænds Anstiftelse havde han afsat Prester. Bodfærdige, der pleiede at gjøre Bod i Domkirken Askeons- dag, havde han ladet føre til sit private Capel til stor Forargelse og til Skade for Domkirken. Forbitret over Kannikernes Appel til Paven havde han uretfærdigen bansat dem. Endog Munke af Cisterciensernes Orden (altsaa paa Tautra), som dog vare eximerede fra hans Myndighed, havde han ladet pidske, og en af dem var død under Mishandlingen. En Seculargeistlig havde han ladet slaa, saalænge til han døde. Chors- brødrenes Leilændinger havde han forbudt at betale disse Landskyld, og de røvede Kirkemidler havde han ladet føre udenfor Norges Grænd- ser. Han havde ved en væbnet Skare ladet Chorsbrødrene gribe i deres fælles Spisesal og berøvet dem Segl, Privilegier osv. Han be- skyldtes for Falsknerier og for Simoni, ja han førte endog et rygges- løst Levnet. Derfor, hedder det i Pavebrevet, da han ugudeligen forag- ter den romerske Kirke, anmodes de nævnte Geistlige om at begive sig til Nidaros for at optage Vidnesbyrd og, om det gjøres nødven- digt, paakalde Bistand hos den verdslige Myndighed, ligesom ogsaa at befale Erkebisen at indfinde sig ved det pavelige Sæde.²⁾

Disse skarpe Forholdsregler er vel nu blevne stillede i Bero paa Grund af Tautra-Forliget, men Freden varede dog kun kort. Jørund brød atter Forliget. Kongen, der ellers i 1298 gav Capitlet nye Pri- vilegier og bl. a. indrømmede dem Jurisdiction og Sagefald af sex dag-

¹⁾ For saadanne udstedte Kongen ved den Tid et nyt Privilegium. Dipl. Norv. I. No. 87.

²⁾ Dipl. Norv. VII. No. 64.

lige Svende¹⁾, sees ikke yderligere at have blandet sig i Sagen, men derimod er det pavelige Commissorium atter fornyet eller traadt i Kraft. Thi Narve og en bergensk Kannik Peter Mata²⁾ droge i 1299 virkelig til Nidaros og satte Ret. Erkebiskoppen viste vel fremdeles Trods og mødte ikke for Dommerne, men disse lode sig ikke anfegte heraf og fældede ligefuldt sin Dom 10 Juni 1299, og den blev endnu gunsti- gere for Capitlet og altsaa ugunstigere for Erkebisen, end Overenskom- sten i Tautra havde været; blandt andet fik Kannikerne nu udtryk- kelig sin Ret anerkjendt til at lade sig bispise i Erkebispegaarden, hvilken ikke var medtagen paa Tautra.³⁾

Kort efter døde Kong Erik i Bergen (13 Juli 1299) og efterfulgtes af sin Broder Haakon, der blev kronet allerede faa Uger efter, rime- ligvis den 10 August. Denne Kroning foregik i Nidaros, medens alle de tidligere havde fundet Sted i Bergen. Jørund har havt Æren af at forrette den høitidelige Handling, men hans Sindsstemning ved denne Tid har neppe været den bedste eller roligste. Han synes forøvrigt at have ledsaget Kongen sydover og var samlet med denne og samt- lige norske Biskopper, deriblandt Narve, i Oslo i November s. A. Her behandles bl. a. en Strid, der længe havde været ført mellem Stavangers Biskop, Arne, og dennes Capitel, og som ligeledes havde været ført med stor Hidsighed og Forbitrelse. Tiden var overhoved opfyldt med den Art Tvistigheder. Kirkeretten havde afløst Theolo- gien som Geistlighedens Hovedstudium.

Men i Nidaros varede Freden mellem Erkebisen og hans Mod- standere heller ikke dennegang længe. Jørund synes aldeles ikke at have respekteret Dommen af 10 Juni 1299, men lod de i denne fastsatte Ter- miner forløbe uden at opfylde de ham paalagte Forpligtelser, hvorved han egentlig skulde være forfalden i Ban. Men i dets Sted erklærede Jørund Capitlet at være under Interdict, om det ikke opgav de Ret- tigheder, som vare det tildømte, og han truede Jon Elg, Capitlets Skatmester, med Afsættelse. Tilstanden i Nidaros blev nu, hvad vi nedenfor ville komme tilbage til, tumultuarisk, ja næsten anarchisk. I

¹⁾ Dipl. Norv. I. No. 89.

²⁾ Arne Sigurdssøn blev ikke med, da han var sat i Fængsel i Tønsberg. Norsk hist. Tidsskr. 2 R. V. 144.

³⁾ Dipl. Norv. II. No. 50, Dipl. Arnem. II. 240—243.

Aaret 1301 skal Paven have stevnet Erkebiskoppen til sig i Rom, og Jørund begav sig ogsaa afsted paa Reisen, men naaede ikke længere frem end til Paris¹⁾ og vendte derfra igjen hjem. Chorsbrødrene havde imidlertid ikke været ledige, men sendt sin energiske Collega Jon Elg afsted for at tale sin Sag ved Curien. Jon og Jørund stødte sammen i Brügge i Flandern, og Erkebisen lod Jon fængsle (30 Juli 1301), men han sattes kort efter i Frihed, og begge Parter stevnedes i den fremmede By for geistlig Ret. Erkebisen beskyldte her Jon for Tyveri, men reiste uden at bevise sin Sigtelse.²⁾ Han drog til Norge, Jon til Rom.

Maaske har Erkebiskoppen ikke fundet det hensigtsmæssigt strax at vende hjem til sit Sæde. Man finder ham om Vaaren eller Sommeren 1302 hos Kongen i Bergen, hvor han nu indviede den kongelige Apostelkirke, paa hvilken der længe var bygget. Udpaa Høsten samme Aar var han med Kongen i Oslo til et stort Høvdingemøde. Jon Elg havde imidlertid brugt Tiden vel i Rom, hvor Bonifacius nu udnævnte en af sine egne Capellaner til Dommer. En Procurator mødte efter gjentagne Stevninger paa Erkebispens Vegne og den 11 April 1302 faldt en Dom i Rom, hvorved Jørunds Beskyldninger afvistes og han selv dømtes i Sagsomkostninger, der nærmere skulde blive at bestemme.³⁾ Nogen egentlig Afgjørelse af Stridens Hovedpunkter synes dog herved ikke at være given, men i disse havde man jo Narves ovenanførte efter pavelig Bemyndigelse afsagte Dom. I ethvert Fald var imidlertid den romerske Dom ydmygende for Erkebiskoppen, der modtog den ved det nysnævnte store Møde i Oslo.

Men man maa ikke tro, at den stridbare Mand gav tabt. Han fortsatte sine Chicaner og respekterede end ikke den romerske Dom, hvis Omkostninger nu vare fastsatte til 60 Guldgylden. Capitlet vendte sig til Paven for at faa Dommen sat i Udøvelse, og Decanen af Upsala, Everard, modtog fra Rom dette Hverv. Denne befuldmægtigede igjen Biskop Narve i Bergen og det derværende Capitel til at indføre Nidaros's Capitel i dets Rettigheder, og det blev offentlig bekjendt-

¹⁾ Isl. Ann. P. 263 o. fl. St.

²⁾ Dipl. Norv. III No. 48.

³⁾ Dipl. Norv. III No. 50.

gjort, at Jon Elg og de øvrige Kanniker ikke vare under noget Ban, men Kirkens lydige Sønner med fulde Rettigheder.¹⁾

En eneste Kilde, Biskop Laurentius's Saga, som senere skal omtales, beretter at Kong Haakon — Aaret er tvivlsomt, men har vistnok, som Munch mener, været 1303 — indfandt sig i Nidaros for at beskytte Erkebiskoppen og tvinge Kannikerne til Underkastelse, samt at disse da faldt til Fode. Men i ethvert Fald har Kongen ikke villet gennemføre nogen principiel Forandring i det nu ved Dommen fastsatte Forhold. Derimod maa man vel antage, at Haakons Optræden har fremkaldt roligere Tilstande, og at Striden i det mindste for en Tid er ophørt, hvor stor Forbitrelse der end fremdeles raadede i Sindene. Man ser af de Vidisser, der i den følgende Tid optoges af ældre Gavebreve og Privilegier, at Ilden i det mindste har ulmet under Asken, og Kongen synes ingenlunde at have været Kannikerne fiendsk, men har tvertimod gjentagne Gange viist dem Naade.²⁾

Jørund havde jevnlig, som man allerede har bemærket, reist udenfor sit Stifts Grændser, og dette var ogsaa Tilfældet i hans senere Aar. Navnlig var han oftere i Bergen, hvor han 1305 indviede to Bisper, derimellem Arne Sigurdssøn til Narves Eftermand og af ham modtog syv Aars Peterspenge. I 1307 visiterede han i de nordligste Egne og kom endog lige til Vardø, hvor han indviede den nye Kirke, hvilket er det første Spor til Vardøhuus's Tilværelse.³⁾

I Jørunds sidste Tid opnaaede Kong Haakon 1308 af Paven en væsentlig Begunstigelse, nemlig frit Patronat over de saakaldte 14 kongelige Capeller. Men Erkestiftet selv kom kun i ringe Grad til at berøres heraf, thi inden dets Grændser var der kun en af disse Kirker, nemlig Tromsø (*juxta paganos*), der var grundet af Haakon Haakonsøn. At der ved den Tid virkelig arbejdedes paa den lappiske Befolknings Omvendelse i hine fjerne Egne, fremgaar af et Brev, som Kongen nogle Aar senere (1313) har udstedt.⁴⁾

Allerede i sin første Regjeringstid havde Jørund holdt et Provincialconcilium i Nidaros 1290. I 1306 holdt han et lignende i Oslo,

¹⁾ Dipl. Norv. III. No. 62.

²⁾ Munch N. F. H. IV 2, 389 fgg.

³⁾ Norsk hist. Tidsskr. 2 R. IV. 492.

⁴⁾ Norges gl. Love III. 106 fgg.

hvor vigtige Statuter vedtoges, og endelig vilde han have et nyt Concilium i Stand i Nidaros til Marts 1309. I denne Anledning kom han imidlertid i nye Stridigheder. Mødets Tid faldt nemlig meget ubeleilig for Kong Haakon, som paa samme Tid vilde foretage et Tog til Jemteland, hvor de Svenske havde vakt Uroligheder; Kongen vilde have Erkebisp (hans Jarl) og Biskopperne med paa Toget.¹⁾ Ogsaa Biskop Arne af Bergen forlangte Udsættelse og truede med Appel til Paven. Samtidig var der Tvist mellem Jørund og Arne om Besættelsen af Færøernes Bispestol. Retten tilkom her Erkebisp (og hans Capitel), da Færøerne selv intet Capitel havde, men da det havde truffet sig saa, at Kanniker i Bergen gjentagende Gange vare blevne satte til Biskopper paa Færøerne, paastod Arne og hans Chorsbrødre nu, at dette var en fast Ret og protesterede mod den af Erkebispens udnævnte Lodin, Præst til Borgund i Søndmøre.

Under disse Stridigheder døde imidlertid Erkebiskop Jørund i Nidaros den 11 April 1309.²⁾

Vi have her fortalt hans Histories Hovedtræk efter sikre Documenter. Men der er endnu en vigtig Kilde til denne, hvilken jeg med Vilje hidtil i det væsentlige har holdt ude af Fremstillingen, fordi jeg har anseet det rettere at gjengive dens Hovedtræk særskilt. Det er Sagaen om Biskop Laurentius Kalfssøn af Hole, den sidste historiske Saga i den islandsk-norske Literatur. Den er forfattet ved Midten af det 14de Aarhundrede af den islandske Præst Einar Havlidessøn efter mundtlige Beretninger af den 1331 døde Laurentius. Sagaen er aabenbart partisk for Erkebiskoppen, Chronologien er usikker ja endog forvirret, og paa alle Beretninger kan der ikke stoles, men Fortællingen er alligevel saa rig paa interessante Skildringer af de geistlige Forhold i Nidaros, at den i denne Henseende ikke har noget Sidestykke i vor hele Middelalder.³⁾

Laurentius (Lavrans) kom som Præst fra Island til Nidaros omtrent 1295, og gjorde Erkebiskoppen sin Opvartning, og denne, hvem

¹⁾ Dipl. Norv. I. No. 119. At Jørund skulde have staaet i forrædersk Forbindelse med de Svenske, som Munch (N. F. Hist. IV. 2, Side 513) formoder, er neppe sandsynligt og i ethvert Tilfælde ubevisligt.

²⁾ Dipl. Norv. VIII. No. 34.

³⁾ Man vil finde den trykt i Biskupa Sögur I. Jeg har liggende færdig en Oversættelse af denne Saga, som jeg haaber snart at kunne udgive.

Sagaen beskriver som „en stor Høvding, god Klerk, trofast i Venskab, saare gavmild mod sine Mænd og anselig af Ydre“, tog vel imod ham. Erkebisp fik høre, at Laurentius gav sig af med at gjøre Vers, men syntes ikke om dette og bemærkede: „*Versificatura nihil est nisi falsa figura*“, hvortil Islændingen tillod sig at svare: „*Versificatura nihil est nisi maxima cura*“. Jørund overgav ham for det første til en fremmed velstuderet Klerk, Jon Fleming, hvem han havde i sin Tjeneste, der bl. a. skulde undervise ham i Kirkeretten, og da han ikke syntes om, at Laurentius gik i røde Klæder, forærede han ham en af sine egne aflagte brune Dragter og lod ham spise ved sin Raadsmands Bord. Senere gav han ham Præsteembedet ved Olafskirken i Nidaros.

Imidlertid vare Stridighederne mellem Jørund og Capitlet brændende. Som Hovedmænd for Kannikernes Opposition nævner Sagaen de allerede tidligere nævnte Mænd Sighvat Lande og Audun Raud. Erkebisp reiste, som vi vide, 1301 udenlands, men kom ei længere end til Paris, og Sagaen fortæller nu, at han „igjen fik sin Hæder“. Efter hans Hjemkomst blev Laurentius yderligere forfremmet til *pœnitentiarius* og fik altsaa Oppebørselen af store Ofre til St. Olaf. Atter blev der Strid og Uro i Nidaros, og Laurentius blev benyttet af Jørund til en lidet behagelig Forretning, nemlig til at opløse i Choret et Brev, hvorved Chorsbrødrene Eilif (den senere Erkebiskop), Audun Raud og Sighvat Lande bleve lyste i Ban. Han gjorde det, men kunde nu ikke mere være sikker paa sin Person i Byen. Mellem dem, der bleve ham værst vare „Skoleklerkerne“, de voxne Disciple af Stiftets Domscole. De reve Kjolen af ham og vilde drage ham ud af Kirken, men heldigvis kom dog Erkebispens Svende til. En anden Gang forstyrrede de ham, da han i Olafskirken, hvor han var Prest, skulde forrette en fornem Hustrus Ligbegjængelse, og Liget kunde først den følgende Dag begraves under Beskyttelse af Svendene. Derefter gives en hoverende Beskrivelse af Kong Haakons Optræden 1303, og der gives Udseende af, at Chorsbrødrene nu bleve fuldstændig ydmygede. Efter længere Tids Forløb fandt Chorsbrødrene, der grundig hadede den af Erkebispens yndede Laurentius, forgodt at foreslaa ham til Visitor paa Island. Erkebisp gik ind derpaa, og Laurentius reiste, efter eget Ønske ledsaget af en Prædikebroder Bjørn. Paa Island gik det godt i Skaalholt Stift, men i Hole vakte Lauren-

tius, mod hvem Broder Bjørn viste sig falsk og troløs, den derværende Biskop Jørunds Mishag. Han blev beskyldt for at have forfalsket Erkebispens Breve og sendtes tilbage til Nidaros. Her havde Bjørn, der var reist i Forveien, grundig bagtalt ham og ved Ankomsten modtoges han af Chorsbrødrenes Svende og nogle Klerke, der bragte ham i den „mørke Stue“, et skrækkeligt Fængsel, der benævntes „Gulskitne“.¹⁾ Her maatte han døie de haardeste Lidelser, og alt hans Gods toge Chorsbrødrene til sig. Erkebiskoppen (saaledes fremstilles det i Sagen) var fuldstændig magtesløs og i Chorsbrødrenes Vold og dertil syg. Eilif var nu bleven hans Oficial, men Audun Raud havde dog mest at sige; Sighvat Lande var død. Eilif og Audun havde ikke glemt, at Laurentius havde oplæst Banbrevet imod dem og fandt nu Anledning til at hevne sig, og de fleste andre Chorsbrødre, (undtagen Salomon, den senere Oslobiskop, og et Par andre) bistode dem trolig. Den stakkels Islænding maatte møde for Capitlet, beskyldt for Falskneri og for Uredelighed i den Tid, da han oppebar Olafsofret for Biskoppen, men kunde ikke erklære sig skyldig. Han sattes da paany i et, dog noget taaleligere Fængsel, men med Lænker om Fødderne. Blandt dem, som viste ham sin Deltagelse var ogsaa en Pige, Thurid Arnesdatter, hvis Fader havde været Præst i Borgund og vistnok er den samme, der siden blev Abbed i Nidarholm. Denne Thurid havde tidligere været Laurentius's Frille og født ham Sønnen Arne, men ogsaa staaet i Forhold til en anden Geistlig, der ligeledes siden blev Biskop, nemlig den ovennævnte Chorsbroder Salomon. Hun kom nu til hans Fængsels Glugge og bragte ham noget „til Kost eller Hjelp, saavidt hun formaaede“.

Engang lykkedes det Laurentius at snige sig ud og at slippe ind i den syge Erkebiskops Herberge, men forinden han kom ind i Jørunds Rum, blev han indhentet af Speidere og ført tilbage. Da Erkebispens fik høre, hvor haardt man handlede mod Laurentius, udbrød han i mange vemodige Ord og omtalte ogsaa, at han selv nu var i den Grad i Chorsbrødrenes Vold, at han ikke engang raadede for hvad han vilde spise eller drikke.

¹⁾ At Capitlet virkelig havde et saadant Fængsel, hvori *clerici ribbaldi* kunde kastes, bekræftes af Dipl. Norv. III. No. 32.

XIV.

EILIF (ELAVUS.)

1309—1332.

Den lange Strid mellem Jørund og Capitlet var uden Tvivl endt til dettes Fordeel, og det maatte synes rimeligt, at det nye Erkebispvalg maatte falde paa en af Lederne for Oppositionen mod den Af-døde. Jon Elg og Sighvat Lande vare døde, og Spørgsmaalet har formodentlig været, enten Eilif eller Audun skulde blive den lykkelige. Valget blev imidlertid aabenbart udsat i nogen Tid, og Capitlet overtog imidlertid saavel Stiftets som Kirkeprovindsens Styrelse. Som vi have hørt, var Jørund død 11te April 1309. Sex Dage derefter paa-lagde Capitlet, der ikke vilde give efter i det omtalte færøiske Spørgsmaal, Biskop Ketil af Stavanger, at han i Forening med to andre Biskopper skulde indvie Lodin til Biskop, men i Biskop Arne af Bergen fandt det en haardnakket Modstander, og det lykkedes denne at faa Indvielsen forpurret og Sagen udsat, idet han appellerede til Paven.¹⁾ Arne skrev ogsaa den 4de Juni et ret mærkeligt Brev til det nidarøiske Capitel, hvori han næst efter „at beklage Jørunds Død“ gav det en alvorlig Formaning om ved det forestaaende Valg „ikke at søge sit Eget, men hvad der var Christi og hans hellige Kirkes, og mere at tænke paa det fælles Bedste end paa sine private Interesser“.²⁾ Man kunde fristes til at tro, at Arne selv har tænkt sig at kunne blive po-

¹⁾ Dipl. Norv. VIII, No. 31—33.

²⁾ Dipl. Norv. VIII No. 34.